

Landskap: Skåne Upptecknat av: Johannes Olsson / Bringéus
 Härad: Norra Åsbo Adress: död.
 Socken: Örkelljunga Berättat av: Johannes Olsson
 Uppteckningsår: okänt / renskr. 1947/ Född år 1861 i Attarp, Örkelljunga.

Uppteckningen rör:

Hur fattigt folk sliter ont	s.1-2.
Arbetsförtjänster	s.2.
fruntimmersarbete	s.2.
H öslätter	s.3.
Slagtröskning	s.3-4.
Söndagsköp	s.4.
Backstugor	s.4-5.

ACC. N:R M. 10452 /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Föreliggande uppteckning, utgör några anteckningar av f. hemmansägaren Johannes Olsson, vilka undertecknad, Bringéus, efter Olssons död 1946 erhållit. - Olsson var kanske den kunnigaste meddelaren från Örkelljunga socken.

"När man jämför förhållandena för blott 50 a 60 år tillbaka eller som nu, så har allting mycket förändrats. Under 1800-talet fick många mindre bemedlade medelst idog sparsamhet reda sig så gott de kunde. Någon hjälp från kommunen var ju inte att påräkna utom i särskilda fall, och därför måste ofta minderåriga sändas ut att tigga sitt bröd. Af äldre personer, som på detta sätt måst gå omkring har man nog hört berättas hur illa de fick fara under vintertiderna då de i snö och köld fick färdas omkring i tunna, genomvåta kläder och mången gång blott fick en simpel halmbädd i en ladugård. Jag mins från min barndom, hvad en fattig torpare berättade, hur deras kläder ibalnd kunde vara stelfrusna på morgonen. Kunde de blott få nat logi medelst en halmbädd å golvet i en bondstuga fick de likväl frysa på morgonen innan tiden för eldning i kakelugnen. Om än deras kläder blifvit en smula torkade och de fått sig en bit frukost, så var det sedan till att på nytt bege sig ut och på en annan plats stilla sin hunger. Att sådant var ledsamt kan lättare tänkas än beskrivas. --Ännu i början av 1881 då vintern var rätt sträng, berättades om tvenne dylika gossar, som på tvenne ställen sökt att

ACC. N:R M. 10452:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

få tak för natten med blifvit nekade, dessa hittades dagen derefter ihjelfrusna i en snödrifva, hvilket hende i Hjernarps socken af Bjärbygden.

Arbetsförtjänsterna voro ju ytterst klena, och årslönerna till tjenare ganska blygsamma. Min far omtalade på sin tid att hans lön som bonddräng första året efter fyllda sexton år var endast 16 Rdr 32 Shilling samt ett par linbyxor och min mor omtalade att hon i flera år efter sin konfirmation hade blott i årslön 10 Rdr samt 1 lintyg och 1 förkläde i natura.

Sommaren 1845, då kung Oskar 1:ste tillträtt regeringen, reste konungen sin Eriksgata på åtskilliga platser i landet och det spordes att han skulle resa med skjuts från Örkelljunga mot Halland, då många nyfikna ungdomar samlades för att få se en skynt av honom, men för att min mor skulle bli hemma fick hon i stället ett sommarkläde af sin husbonde.

På den tiden fick unga tjejer förrätta mycket frångarbete också, t. ex. vedhugning, harfva om våren, grafva, och lässa grus. Jag minns så väl hvad en äldre gumma berättade, huru hon en gång blev sänd att laga sin husbondes landsväg, 1 mil från hemmet. Det var att få låna en skottkärra, spade och handräfsa, grus fanns ju i närheten och arbetet tog ju hela dagen i anspråk. Vägstycket blef godkänt, men grannens kaserades till heder för henne.

Densamma berättade äfven från ett tillfälle om grässkörden eller hö-

ACC. N:R M. 10452:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

slottern hur en tidig, dimmig morgon före solens uppgång en tös i den tidiga morgondimman begärde "stickebloss" för att kunna se att sopa gräset och hur en dagsverkare vid 4-tiden på morgonen kom till gården för att arbeta. Då inget folk syntes frågade han hvar slotterfolket höll till och fick af gumman det spetsiga svaret: ack, de gingo från hemmet i morse.

För min egen del minns jag gott från mina tidigare ungdomsår hur vid slottertiden man skulle börja arbeta vid 4-tiden på morgonen, så länge daggen ännu låg kvar i gräset, gick det lättare att hösta. Vanligen tog man sig en god middagslur men höll i med arbetet ibland till 9-tiden på kvällarne i synnerhet då torrt hö inbärgades. Hur glad var man inte när man börja att bli så stor så att man kunde börja att förtjäna en liten slant. -Pojke- och fruntimmersdagsverken var på den tiden blott 33 a 40 öre och högre daglön än 75 öre var inte något karldagsverke.

Efter någon tid flyttade jag till Högansås-trakten, hvarest jag i 9 år tjenade som bonddräng. Under denna tid var ännu det gamla bruket att göddan skulle ~~tröskas för hand~~ slagtröskas, många tröskade till hands, d.v.s. var det två som tröskade så fick vardera hvar 24:de cheppa, utan födan, som han hade under arbetstiden, så kunde där vara öfver tusen trafvar säd på gården. När tröskaren då gerna hade två hemman börjades tröskningarna i oktober, en vecka på vardera stället

ACC. N:R M. 10452: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och detta varade gärna till midten af mars. Der jag tjenade skulle jag såsom dräng tröska hvarannan vecka under vintern, då tröskaren var där och då började vi arbetet kl. 5 om morgonen och tröska till kl 8 på kvällen.

Förr i tiden var Orkelljunga socken ganska illa beryktad och känd som en mörk trakt. Det ansågs rätt riskabelt att färdas vägarna framåt i denna bygd, åtminstone nattetid. Värst var det så länge husbehovsbränningen pågick och brännvinet f.ö. var billigt. Folket gick nog till kyrkan ^fäven på den tiden, men det skedde mest af gammal vana, och frö öfrigt brukade man göra sina uppköp i handelsboden på söndagseftermiddagarna samt förfriska sig på krogen efter kyrkbesöken. - Från min barndom minns jag hurusom om höstarna man brukade köpansill på gamla torget efter gudstjänsternas slut om söndagarna. -

I Orkelljunga socken fanns särskilt under 1800-talet en otalig mängd s.k. backstugor, vilka ägdes av mindre bemedlade personer. Dessa utgjordes af att i en backe gräfva en större graf, hvilka å de tre sidorna murades väggar af gråsten. Södra sidan bestod vanligen af en hel vägg af furubåle. Huset bestod gerna af tvenne rum, utom köket, många af dessa stugor saknade golv, d.v.s. i somliga fall var golvet af lera eller och av jord. Var då ett fönster å södra sidan och ett åt den norra, nedgräft i backen, så kunde ju ändå solens ljus intränga i stugan, om än en murad eldstad med kakelugn fanns, så var

ACC. N:R M. 10452:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stugan ändå ovanligt kall, hvilket man lätt kan förstå. Dylika stugor voro ju ganska billiga. För fattigt folk, som ej ägde några medel kunde en dylik stuga ganska bra komma till stånd och ett jordstycke kunde få arrenderas antingen på vissa år, eller på dens lifstid som bodde där, för ganska billigt arrende, vilket vanligen bestod av några höstdagsverken till bonden som överlätit jorden. I många fall var det några av bygdens grannar hvilka en lördagseftermiddag samlades till brytegille, för att få upp ett stycke jord till den som skulle bosätta sig där. Snart var jordstycket uppbrutet och lämpligt för att sätta t. ex. potatis. ---Efteråt på aftonen brukade ungdomen roa sig en stund och från denna samling kunde nog hos andra yngre personer börja tycke och kärlek och upphov till nytt giftermål och nytt brytegille.

Stugan fick ju äfvenledes tjena som verkstad då något slöjdarbete skulle verkställas. Jag minnes särskilt 2 backstugor i Attarp, som ägdes av tvennen träskomakare. En dylik stuga i Florshult, Låsa huset ägdes av en tunnbindare Låsa Kristian, som han allmänt kallades. Till denna stuga var jämväl ett större torp, som förr hade varit husartorp. Längre ner var tvenne dylika stugor, Trallehyttan och Karlhulta stugan, som ägdes af mycket fattiga personer. Om söndagarna kommo ofta barn ut från denna stuga hvilka voro hungriga och begärde bröd av kyrkobesökare, enl. vad mina föräldrar berättat. Utom denna backstuga var där Kristian Sandbergs styga, Våga stugan och Snusestugan.